

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาประวัติศาสตร์หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองนั้น นับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาตนเองและสังคม เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์ มุ่งเน้นให้นักเรียนศึกษาประวัติศาสตร์ไปใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติตามบทบาทหน้าที่ของตน ดังที่ กรมวิชาการ (2539 , หน้า 194) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาตินับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้นักเรียนได้รู้จักตนเองและสังคมของตนเองดีขึ้น เพราะพัฒนาการด้านต่าง ๆ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีในปัจจุบันเป็นผลของการสืบทอดมาจากอดีตที่บรรพบุรุษ ได้สร้างไว้จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังช่วยฝึกฝนให้นักเรียนได้รู้จักใช้เหตุผลในการวิเคราะห์และรู้จักนำเอาเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจสภาพของสังคมในอดีตและผลที่เกิดขึ้นสามารถที่จะนำไปวางแผนสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิชาประวัติศาสตร์จึงนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งวิชาหนึ่ง ในหมวดวิชาสังคมศึกษาสอดคล้องกับ กาญจนา ศิริมุสิกะ (2544 , หน้า 142 – 154) ที่ได้กล่าวว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับมวลประสบการณ์ที่เป็นจริงของสังคมมนุษย์ในอดีต วิธีการศึกษาแบบสืบสวนสอบสวน วิเคราะห์ และตีความจากหลักฐานที่ปรากฏจะช่วยพัฒนาให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสอนสังคมศึกษาในปัจจุบัน ฉะนั้นการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ จึงมีส่วนในการพัฒนาเยาวชนของประเทศให้มีความรักชาติเข้าใจวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมยุคนั้น ช่วยให้เข้าใจความเป็นมาของชาติบ้านเมือง มองเห็นความเสียสละของบรรพบุรุษ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกรักชาติบ้านเมืองและเกิดความคิดที่จะเจริญรอยตาม รวมทั้งยังช่วยให้เข้าใจปัญหาของชุมชนในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ประวัติศาสตร์จึงเป็นเสมือนบทเรียนที่สอนให้คนเตรียมรับเหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากความสำคัญของการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น ในหลักสูตรสังคมศึกษา จึงได้มีการแยกรายวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาบังคับที่ทางโรงเรียนจะต้องมีการจัดการเรียน การสอนวิชาประวัติศาสตร์ทุกชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-6และจะต้องมีการจัดการเรียน การสอนวิชาประวัติศาสตร์ทุกภาคเรียน และนอกจากนี้ในหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง2551 ยังมี โครงสร้างเวลาเรียนให้จัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์อย่างน้อยภาคเรียนละ 0.5 หน่วยกิต (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา , 2543 หน้า 11) รวมทั้งสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง 51 พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส. 4.1 ในมาตรฐานการ เรียนรู้ช่วงชั้น ม.4 - 6 ว่านักเรียนต้องศึกษารวบรวมข้อมูลและจัดระบบข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และเข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อนำมาใช้ศึกษาหาข้อสรุปและ นำเสนอเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทยและสากลอย่างมีวิจารณญาณ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 , หน้า 23)

แม้ว่าวิชาประวัติศาสตร์จะเป็นประโยชน์และจำเป็นต่อนักเรียนวิชาหนึ่งก็ตามแต่การจัด กระบวนการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาของไทยที่ผ่าน ปรากฏว่ายังไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร นักเรียนได้ให้ความสำคัญต่อวิชาประวัติศาสตร์น้อยลง เนื่องจากวิธีการสอนของครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยายเพียงอย่างเดียว นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือฝึกการแก้ปัญหาระหว่างการเรียนการสอน รวมทั้งไม่มีส่วน ร่วมการเรียนการสอน สิริวรรณ ศรีพหล (2539, หน้า 22) กล่าวว่าบทบาทของนักเรียนมีเพียงการ ฟัง จดจำเนื้อหาสาระ จดบันทึก เน้นการท่องจำตามเนื้อหาวิชาเท่านั้น นักเรียนไม่ได้ค้นคว้าด้วย ตนเองทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนและทักษะในการค้นคว้าสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับ วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543 , หน้า 3) ที่กล่าวถึงการสอนวิชาประวัติศาสตร์ว่า ส่วนใหญ่ครูจะสอนโดย มุ่งเน้นความจำและถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผลที่ตามมาคือครูรับ บทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาให้แก่ นักเรียน การวัดผลก็เน้นความสามารถในการท่องจำ กระบวนการ เรียนการสอนลักษณะดังกล่าว ทำให้นักเรียนได้ความรู้ในระดับการรับเพียงอย่างเดียวแทนที่จะ นำไปสู่ความรู้ในระดับความคิดสร้างสรรค์หรือวิเคราะห์วิจารณ์ นอกจากนี้นักเรียนยังไม่ทราบ จุดมุ่งหมายของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ คิดว่าเป็นวิชาท่องจำและไม่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นข้อสรุปได้ ว่าการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ในรายวิชาสังคมศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ความสำคัญ รวมทั้งภาพพจน์ของวิชานี้ลดลง ซึ่งการที่นักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์น้อยลงนั้น เป็นเพราะครูให้นักเรียนจดจำแต่วันที่และเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงการทำให้นักเรียนคิดและ

นำเหตุการณ์เหล่านั้นมาสัมพันธ์และเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในชีวิตปัจจุบันแล้วคาดคะเนต่อไปในอนาคต จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้สอนที่จะต้องพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพโดยเปลี่ยนบทบาททั้งผู้สอนและนักเรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจและน่าศึกษาเพิ่มมากขึ้น (วิรัตน์ ปักกระณา, 2544, หน้า 2) โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและนำเอาเนื้อหาสาระของประวัติศาสตร์ที่สำคัญมาฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนคือทักษะการคิด

สำหรับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ของครูสังกัดศึกษาธิการรายงานผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2552 จากงานทะเบียนวัดผล กลุ่มวิชาการ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง (2553, หน้า 4) ได้สรุปผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 35 พบว่า มีนักเรียนบางโรงเรียนที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สำหรับโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง เป็นโรงเรียนที่นักเรียนมีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดไว้ และในทุกปีการศึกษาทางโรงเรียนได้มอบหมายให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระทำคำรับรองด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับทางโรงเรียน และโรงเรียนทำคำรับรองกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับปีการศึกษา 2552 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้ทำคำรับรองกับโรงเรียนว่าจะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นร้อยละ 3 คือนักเรียนจะต้องมีผลการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 แต่ผลปรากฏว่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าคำรับรองคือนักเรียนมีผลการเรียนเฉลี่ย 2.50 โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสาระอื่นในวิชาสังคมศึกษา จึงต้องมีการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีผลการเรียนเฉลี่ยในระดับที่สูงขึ้นโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกัน และรู้จักการคิดและเกิดการคิดขั้นสูงในการเรียนที่ให้กับนักเรียนเพื่อหวังว่าผู้เรียนจะนำกระบวนการคิดขั้นสูงคือการคิดรวบยอดไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

ประกอบกับในโรงเรียนแจ้ห่มวิทยานั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงจัดการเรียนการสอนโดยเน้นเนื้อหาและความจำมากกว่ามุ่งที่กระบวนการคิด แม้ว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช 2551 จะกำหนดแนวการสอนไว้อย่างชัดเจนว่าให้สอนมุ่งให้เกิดกระบวนการคิดก็ตามดังที่ข้อมูล ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ผู้สอนจะเน้นเนื้อหาและความจำมากกว่าความคิด กล่าวคือผู้สอนจะมุ่งสอนโดยให้นักเรียนจดจำเนื้อหาที่สอนมากกว่าที่จะให้นักเรียนทราบวิธีการเรียนรู้หรือวิธีการคิดอย่างเป็นขั้นตอน จากสภาพการเรียนการสอนที่กล่าวข้างต้น ทำให้นักเรียน

มีความบกพร่องในด้านกระบวนการคิด นอกจากสภาพปัญหาการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สำคัญคือ ด้านการเรียนการสอน ครูไม่เน้นกระบวนการเรียนให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ส่วนใหญ่ครูจะยึดหนังสือเรียนแทนหลักสูตรและด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียน พบว่า ทักษะด้านการคิดของนักเรียนส่วนใหญ่ อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ขาดกระบวนการคิดรวบยอดจากปัญหานี้ทำให้การเรียนการสอนที่ผ่านมาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ยังไม่ประสบผลสำเร็จและบรรลุตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้จนส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์และด้านกระบวนการคิดกล่าวคือนักเรียนไม่สามารถคิดตัดสินใจที่จะแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลตลอดจนไม่รู้จักคิดรวบยอดได้โดยเฉพาะจากการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนและจากการสังเกตการณ์เรียนการสอนของ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา พบว่า การเรียนการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาการคิดหรือการคิดรวบยอดค่อนข้างมีน้อยโดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ จากการสอบถามนักเรียนส่วนหนึ่งของโรงเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคำตอบของนักเรียนทำให้ทราบถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมีน้อยและไม่ได้สร้างให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดรวบยอดเลย

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการสอนการคิดรวบยอด ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนในเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ จึงสนใจศึกษาและทำการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดรวบยอดโดยได้นำเอาการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มาใช้ในการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ศ. 4.1 วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เพื่อจะสร้างแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และสร้างแบบวัดความคิดรวบยอด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง
2. เพื่อสร้างแบบวัดความคิดรวบยอดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

การศึกษครั้งนี้กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ประเมินแผนการเรียนรู้ จำนวน 7 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนลุ่มน้ำวัง พัฒนาการเมืองวิเชตนคร อารยธรรมยุคโบราณของแจ้ห่ม โบราณสถานของแจ้ห่ม

ข้อตกลงเบื้องต้น

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง เป็นการจัดทำแผนการเรียนรู้ และให้ผู้ประเมินที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ได้ประเมินเพื่อหาคุณภาพของแผนเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการในการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นกำหนดปัญหาและตั้งสมมุติฐาน ขั้นรวบรวมและคัดเลือกหลักฐาน ขั้นประเมินคุณค่าหลักฐาน ขั้นวิเคราะห์ตีความและการสังเคราะห์ ขั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์

ประวัติศาสตร์ หมายถึง สารท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ลุ่มน้ำวัง พัฒนาการเมืองวิเชตนคร อารยธรรมยุคโบราณของแจ้ห่ม โบราณสถานแจ้ห่ม

การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นกำหนดปัญหาและตั้ง ขั้นรวบรวมและคัดเลือกหลักฐาน ขั้นประเมินคุณค่าหลักฐาน ขั้นวิเคราะห์ตีความและการสังเคราะห์ ขั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์

การพัฒนาความคิดอย่างรวบยอด หมายถึง ทักษะกระบวนการ กำหนดปัญหาและตั้งสมมุติฐาน รวบรวมและคัดเลือกหลักฐาน ประเมินคุณค่าหลักฐาน วิเคราะห์ตีความและการสังเคราะห์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ ทางประวัติศาสตร์

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างกระบวนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการวิธีการทางประวัติศาสตร์

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554
โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา หมายถึง เลขที่ 271 หมู่ 8 ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 35

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้กระบวนการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
2. ได้คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้และแบบวัดความคิดรวบยอดทางประวัติศาสตร์
ที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต่อไป
3. ได้แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและผู้ที่สนใจในการพัฒนารูปแบบการ
จัดการเรียนรู้และเทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์